

El CD-ROM i la premsa

NÚRIA GALLART MARSILLAS

Resum: Es presenten les principals aplicacions del CD-ROM (Compact Disc-Read Only Memory) en el camp de la premsa. S'estudien les característiques de dos tipus de productes: les edicions de text íntegre de periòdics i els índexs acompanyats de resums. S'afegeix una llista orientativa de discs disponibles en el mercat.

El CD-ROM i la premsa

Els periòdics són considerats pels historiadors com una font d'informació de gran valor per la seva immediatesa temporal amb els fets de què es fan ressò. Els textos, la composició, la publicitat o els avisos són com reflexos en un mirall i a través de la lectura d'aquests ens arriba una imatge viva i plena de matisos del segment de la societat al qual es dirigeix el periòdic.

Tanmateix, l'ús que es pot fer d'aquest material exigeix una inversió molt alta en hores de recerca dels títols, dels llocs on es conserven, si és que es conserven, i dels articles que puguin interessar.

Els problemes de conservació que presenten, molt especialment els diaris per la baixa qualitat del paper premsa, han aconsellat la utilització del microfilm per intentar preservar i difondre aquesta font històrica.

Les noves tècniques de tractament i d'emmagatzematge en massa de la informació no podien deixar de donar una resposta al repte plantejat per la consulta de periòdics i la investigació basada en la premsa.

La tecnologia del CD-ROM, d'uns tres anys ençà, ha entrat de ple en el terreny de la recuperació i difusió dels continguts dels periòdics, amb productes que es mantenen en dues línies ben diferents: l'edició del text íntegre del periòdic, per una part, i la indexació i resum dels articles apareguts en diferents capçaleres, per l'altra.

Els dos grups de productes havien estat oferts prèviament al mercat en versió en línia per diferents distribuïdors de bancs de dades –per exemple, Dialog als EUA i Baratz a Espanya–, però la consulta de premsa és lenta i

* Hemeroteca General UAB

díficil de delimitar amb precisió i per tant resulta excessivament cara en línia per obtenir literatura tan poc especialitzada.

Els requeriments bàsics pel que fa a l'equipament informàtic es mantenen en un nivell assequible: Ordinador personal PC compatible, mínim de 640K RAM; disc dur; lector de CD-ROM amb les extensions Microsoft. És molt aconsellable disposar d'un PC 386, amb 2M de memòria RAM, monitor de color i del programa Windows.

A continuació intentaré presentar les característiques d'aquests dos tipus de productes en CD-ROM basats en material de premsa.

Edició de text íntegre

És la darrera novetat i encara es troba en els primers anys de comercialització i en fase experimental d'observació de la reacció del mercat i de millora dels productes.

L'edició en CD-ROM del text íntegre d'un periòdic consisteix, normalment, en la publicació de la major part del text en format ASCII, provinent de l'arxiu electrònic del propi periòdic. Això vol dir que, de moment, el que no s'ofereix és la imatge tradicional de la composició del periòdic en paper o en la seva reproducció en microfilm, sinó el text treballat a la redacció. El fet de partir de l'arxiu electrònic del propi mitjà fa que, en alguns casos, fins i tot sigui accessible material no publicat a última hora en l'edició en paper per manca d'espai.

Els diaris, candidats ideals a aquest tipus de publicació, tant per l'estalvi d'espai com per la facilitat d'accés que representa, ofereixen el text de la seva última edició juntament amb articles i informacions rellevants d'edicions locals o internacionals. No inclouen anuncis, programacions de ràdio i televisió, informacions meteorològiques, resultats esportius i altre material menor d'aquest tipus.

Tampoc no hi solen aparèixer notícies d'agències internacionals per qüestions de copyright. Pel que fa a les fotografies, gràfiques, taules i il·lustracions, que no hi són incloses, ja se'n troba anunciada l'aparició en els propers discs de *The Times* i *The Economist*.

Un assaig de connectar d'alguna manera l'edició de text íntegre en CD-ROM amb la imatge habitual del periòdic és la inclusió en l'edició de *The Guardian* de les primeres pàgines en facsímil, a més a més del text en ASCII dels articles. Això permet, si es disposa d'una impressora làser i, si pot ser, amb capacitat de realitzar impressions en format A-3, d'extreure una reproducció fidel a l'original en paper de les primeres pàgines d'aquest diari.

La capacitat tècnica per reproduir fidelment la imatge del periòdic existeix, però el que encara no està comprovat és la rendibilitat enfront de la reproducció en microfilm comercialitzada des de fa molts més anys. S'ofe-

reixen subscripcions conjuntes de microfilm i CD-ROM a fi de combinar els avantatges de tots dos tipus d'edició i reduir-ne una mica el preu.

Actualment es troben a la venda unes desenes de capçaleres de periòdics dels Estats Units, uns sis títols britànics, un de francès i un d'italià. Tot plegat són les primeres passes d'un negoci amb un gran futur.

Biblioteques, empreses, administració i professionals són clients potencials d'aquests productes que permeten tenir a l'abast una gran quantitat d'informació periodística fàcilment localitzable i a punt d'ús sense haver d'invertir gaires hores de treball en la confecció de dossiers i en espai i material de conservació.

Indexació i resums d'articles

Aquest segon camp de l'edició en CD-ROM relacionat amb la premsa és el que fa referència a la indexació i resum d'articles de periòdics.

Normalment es tracta del buidat de diferents diaris i setmanaris d'una àrea lingüística i geogràfica determinada. L'èmfasi, a l'hora d'indexar, es posa en els continguts econòmics, polítics o culturals segons el segment del mercat al qual es dirigeix l'editor. També s'anuncia la propera publicació de l'índex de *The Times* 1790-1905, diari centenari de prestigi internacional.

Habitualment els editors d'índexs de premsa ofereixen també un servei d'obtenció dels articles referenciats, servei molt important, sobretot en països amb poca tradició hemerotecària i mancats d'edicions comercials en microfilm fàcilment consultables de les principals capçaleres com, per exemple, el cas d'Espanya.

Tots permeten fer la recerca per diferents camps: autor; paraula-clau; paraula en el text; mitjà de comunicació; període cronològic, etc., i fer ús dels operadors booleans habituals.

En el cas de les hemeroteques que disposen dels originals de les publicacions, són una eina imprescindible i força sol·licitada pels usuaris per facilitar l'accés a la informació i treure un rendiment molt superior d'aquest material que es tan costós de conservar.

Relació de publicacions

Sense pretendre fer una relació exhaustiva de tot el que s'ha publicat en CD-ROM en el sector premsa, sí que pot ser útil donar-ne uns exemples.

Text íntegre

- **The Times and The Sunday Times Compact Disc Edition*. El primer any publicat, 1990, només inclou el text de l'edició final, però l'any 1992 ja

s'anuncia la inclusió de fotografies, mapes, gràfics i diagrames. El programa de recuperació és realment molt senzill d'usar i permet que les biblioteques populars angleses puguin deixar que els usuaris hi accedeixin lliurement. Editor: The Times Network Systems. Programa de recuperació elaborat per la Open University. Distribuïdors: Research Publications i Chadwyck Healey.

- **The Guardian on CD-ROM*. Inclou el text més la imatge facsimilar de les primeres pàgines de cada dia. El text és disponible, des de 1990, en discs acumulatius anuals. A partir del 1992 adopta el programa de recuperació de la Open University i abandona els facsímils de les primeres pàgines. Distribuïdor: Chadwyck-Healey.
- **The Independent on CD-ROM*. El text es publica des d'octubre de 1988 en discs de 15 mesos i, a partir de 1992, només de l'any natural. A partir de 1992 canvi de distribuïdor: Chadwyck-Healey. Abans Bowker-Saur. Programa de recuperació: Personal Librarian Windows 3 de l'empresa FT PROFILE. Hi afegeixen un programa per a usuaris inexperts "EasySearch".
- *The 1991 Time Magazine Compact Almanac*. Selecció d'articles del setmanari americà Time que cobreix 68 anys d'història mundial. Incorpora fotografies, vídeo i entreteniments. Editor: Compact Publishing.
- *Financial Times on CD-ROM*. Disponible des de 1990. Edició final britànica més articles extra de les altres edicions, primera i internacional. Distribuïdor: Chadwyck-Healey. Programa de recuperació: Personal Librarian Windows 3 de FT PROFILE.
- *The Economist on CD-ROM*. Disponible un disc d'arxiu que comprèn el text de 1987 a 1990. La subscripció a partir de 1991 inclou gràfics, mapes, diagrames i l'índex. Distribuïdor: Chadwyck-Healey. Programa de recuperació: Personal Librarian Windows 3 de FT PROFILE.
- Altres títols comercialitzats són els següents:
 - *Boston Globe*. Editor: Dialog Information Services.
 - *Los Angeles Times*. Editor: Dialog Information Services.
 - *Christian Science Monitor*. Editor: UMI.
 - *The New York Times*. Editor: UMI.
 - *Wall Street Journal*. Editor: UMI.
 - *USA Today*. Editor: UMI.
 - *Big CD-ROM*. Editor: 24 New Media. Diari: Il Sole 24 Ore.
 - *Périodisc La presse Current*. Editor: CEDROM Technologies. Diari: La Presse.

Índexs

- **Documentación de medios*. En l'àmbit espanyol tenim aquesta base agrupada l'any 1991. Indexa informacions econòmiques i polítiques publi-

dades en uns 170 periòdics espanyols i en alguns mitjans de comunicació estrangers des de l'any 1988. Dóna la referència i un resum de la notícia. L'edició d'abril de 1992 recull uns 70.000 documents. Productor: Micronet. Programa de recuperació: CDKNOSYS.

- **Base de Datos de Información de Prensa BARATZ*. El mes de setembre de 1992 s'ha posat a la venda la base de premsa BARATZ que recull articles econòmics i polítics publicats a la premsa espanyola des del 1981 fins al juliol del 1992. Inclou unes 450.000 referències extretes de 40 capçaleres. Productor: BARATZ. Programa de recuperació: BRS/SEARCH.
- **Zeitungs-Index on CD-ROM 1982-1989*. Recull articles de 18 òrgans de la premsa alemanya des del 1982 fins al 1989. Molt acurada la part cultural, especialment les crítiques de teatre i espectacles. Recull més de 400.000 documents. Editor: Saur
- *Newspapers abstracts on disc*. Buida set dels més prestigiosos diaris americans: *The New York Times*, *Wall Street Journal*, *Los Angeles Times*, *Chicago Tribune*, *Christian Science Monitor*, *Atlanta Constitution/Atlanta Journal* i *Boston Globe*. Van començar l'edició a partir de 1985 en discs acumulatius cada dos anys que consten d'uns 600.000 documents cadascun. Editor: University Microfilms International (UMI)
- *Periodicals abstracts on disc*. Indexa unes 300 revistes americanes d'informació general a partir de 1988. Editor: UMI
- *British Newspaper Index*. Buida *The Times*, *The Sunday Times*, *Financial Times*, *The Independent*, *Times Literary Supplement*, *Times Higher Education Supplement*, *Times Educational Supplement*. Publicat des de 1990. Editor: Research Publications.

Els títols assenyalats amb un asterisc es poden consultar a l'Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Bibliografia

Arundale, Justin. "Putting the Independent on CD-ROM". *Library Association Record* 93.1/2 (january/february 1991): 50-52.

"CD-ROM news" *The British Library Newspaper Library. Newsletter* 14 (autumn 1992): 12.

Ryan, Frank. "Searching The Times, The Guardian and The Independent on CD-ROM". *Program* 25.4 (october 1991): 319-337.